

Katri Koivunen ja Virpi Kultanen

KAIKILLE AVOIN LAPSITIEDON ERIKOISKIRJASTO JA TIETOPALVELU

39

Vuonna 1949 perustettu Lastensuojelun Keskusliiton erikoiskirjasto sijaitsee Helsingin Eirassa. Kirjaston kokoelma kattaa laajasti tietoa lasten ja perheiden asemasta, oikeuksista ja suojelusta. Kirjaston kokoelmiin voi tutustua verkkosivuilla <https://www.lskl.fi/kirjasto-ja-tietopalvelu/> ja paikan päälle voi tulla etukäteen ajan sopimalla. Kirjaston palvelut ovat maksuttomia kaikille asiakkaille!

Lastensuojelun Keskusliitto on vuonna 1937 perustettu keskusjärjestö, joka tekee vaikuttamistyötä lasten oikeuksien puolesta ja sekä lastensuojelun kehittämiseksi. Keskusliitolla on jäseninään järjestöjä ja kuntia tai hyvinvointialueita. Lastensuojelun Keskusliiton kirjasto ja tietopalvelu on kaikille avoin lapsitiedon erikoiskirjasto. Kokoelmat kattavat tieteellistä kirjallisuutta, kotimaisia ja ulkomaisia tieteellisiä aikakausjulkaisuja sekä jäsenjärjestöjemme jäsenlehtiä. Kokoelmassa on noin 14 500 nimekettä ja 100 kausijulkaisua. Lastensuojelun ja lapsen oikeuksien lisäksi kokoelman teemoja ovat sosiologia, sosiaalipolitiikka ja -työ, psykiatria, psykologia ja varhaiskasvatus. Tietopalvelu auttaa tiedonhaussa ja relevanttien tiedonlähteiden löytämisessä. Tietoasiantuntijoiden puoleen voi kääntyä kaikissa lapsiin, nuoriin ja perheisiin liittyvissä kysymyksissä.

Vuonna 1949 perustettu kirjasto sijaitsee Helsingin Eirassa ja palvelee asiakkaitaan ajanvarauksella. Kirjaston kokoelmiin pääsee tekemään hakuja kirjaston verkkosivujen kautta ja tietopyynnöt hoituvat pääasiassa sähköpostin (kirjasto@slkl.fi) välityksellä. Kirjastossa ei siis ole varsinaisia aukioloaikoja tai säännöllistä asiakaspalvelua paikan päällä. Lainoja lähetetään maksutta myös postitse niin yksityisille lainaajille kuin kaukolainana muille kirjastoille.

Kirjasto palvelee paitsi keskusliiton omia työntekijöitä, myös ulkoisia asiakkaita. Alkuajoistaan lähtien kirjaston asiakaskuntaan on kuulunut opiskelijoita, lasten ja nuorten parissa eri rooleissa työskenteleviä sekä tutkijoita ja virkamiehiä.

Lapsitiedon merkittäväksi välittäjäksi Yhdysvaltojen tuella

Kirjaston rooli merkityksellisenä lapsitiedon välittäjänä tukevoitui 1950-luvulla, kun Suomi sai Yhdysvalloilta ASLA-stipendin. Apurahaohjelman tarkoituksena oli tarjota suomalaisille mahdollisuus tieteelliseen tutkimustyöhön, opiskeluun ja harjoitteluun Yhdysvalloissa. Apurahaa voitiin käyttää myös tutkimuskirjallisuuden hankintaan. Lastensuojelun Keskusliitto sai osansa ASLA-tuesta, ja kirjaston kokoelmaa kartutettiin vuosien 1951–1957 aikana sen avulla. Tuolloinen 250 dollarin avustussumma oli merkittävä, dollareilla hankittiin kirjastoon metreittäin kirjoja vuosittain.

Englanninkielinen ammattikirjallisuus muodostui Suomessa tärkeäksi lastensuojelun ammattitaidon edistäjäksi ja uusien näkemysten aikaansaajaksi, sillä suomenkielistä alan kirjallisuutta ei juurikaan ollut ja jos olikin, se oli pääosin vanhentunutta. Viimeisin alan tieto oli saatavilla vain englanniksi. Tuolloin kirjasto mainostikin itseään hyllystään löytyvällä ulkomaisella kirjallisuudella, ”jota muista kirjastoista ei vielä ole saatavissa”. Dollarituella hankittu osaaminen sekä kirjaston kokoelmat antoivat keskusliitolle uuden roolin Suomen lastensuojelussa, kun siitä tuli alan viimeisimpien virtausten välittäjä ja modernisaation jouduttaja.

1970-luvulla kirjasto oli ehdolla kasvatustieteen ja psykologian informaatiopalvelun erikoispalvelukeskukseksi erikoisalanaan lastenhuolto ja -suojaus. Näiden alojen keskuskirjastoksi nimettiin Jyväskylän yliopiston

kirjasto. Keskusliiton kirjasto teki kuitenkin Jyväskylän kanssa yhteistyötä kaukolainoissa ja tiedonhaussa. Kirjakokoelmien kartuttamisen lisäksi tuolloin aloitettiin myös tiedon kokoaminen bibliografoiksi. Kirjallisuus- ja artikkeliluetteloita laadittiin muun muassa lastenkulttuurista ja suomalaislapsista Ruotsissa.

Luetteloita laadittiin edelleen 1980-luvulla, käy ilmi kirjastoa esitellestä jutusta, joka julkaistiin Kirjastolehdestä. Tuolloin kirjastossa oli työssä yksi kirjastonhoitaja, jonka 30 viikkotunnin työajan kirjaston silloinen toiminta täytti tarkalleen. Toiveissa kuitenkin oli, että informaatiopalvelua voitaisiin parantaa entisestään muun muassa laatimalla tiivistelmiä alan tärkeistä julkaisuista.

Tietopalvelu välittää, analysoi ja visualisoi tietoa

Nykyään kirjastossa työskentelee kaksi kokoaikaista tietoasiantuntijaa. Perinteisten kirjastotehtävien ohella tietopalvelun osuus työtehtävistä on kasvanut. Tietoasiantuntijat paitsi hankkivat aineistoja ja etsivät tietoa sitä tarvitseville, tuottavat kolmea uutiskirjettä. Viikoittain ilmestyvä Postia kentältä -uutiskirje kokoo lastensuojelun ajan-

kohtaisia uutisia, tapahtumia, koulutuksia, julkaisuja, lainsäädäntötietoa ja avoimia työpaikkoja. 5–6 kertaa vuodessa ilmestyvä Kirjaston ja tietopalvelun uutisia puolestaan on tiivis paketti kirjaston uutuuksista sekä tuoreista väitöksistä ja sisältää artikkelikatsauksen alan tiede- ja aikakausjulkaisuista. 3–4 kertaa vuodessa ilmestyvä Uutisia Maailmalta taas on kooste kansainvälisestä lastensuojelusta ja lapsipolitiikkaa koskevista uutisista ja tutkimuksista.

Tietoasiantuntijat ovat tiiviisti mukana myös keskusliiton hankkeissa, kampanjoissa ja julkaisujen tuottamisessa. Erilaiset tiedon analysoinnin ja visualisoinnin tehtävät työllistävät tietopalvelua enenevässä määrin. Käynnissä onkin uudenlaisen tietotietämisyöskentelyn kokeilu- ja kehittämisvaihe, jossa tarkoituksena on yhdistää asiantuntijoiden ja tietopalvelun osaamista uudella tavalla, tavoitteena tuottaa merkityksellistä tietoa vaikuttavassa jaymmärrettävässä muodossa. Tämä jatkaa jo aiemmin talon sisäiseen käyttöön tuotettujen, eri teemoista koostuvien tietopakettien luomistyötä, mutta nykyisten tiedon avoimuuden periaatteiden nimissä verkossa talon ulkopuolistenkin tahojen käyttöön julkaisten.

Lähteet:

PAAVILAINEN, MARKO. Ristiaallokosta lapsen oikeuksiin. Lastensuojelun yhteistoiminnan historia. 2012.

VERHO, SEPPÖ. Lastensuojelun Keskusliiton kirjasto. Kirjastolehti, nro. 7–8/1980, s. 377–378.

Kirjoittajat:

KATRI KOIVUNEN
Lastensuojelun Keskusliiton
kirjasto- ja tietopalvelu
katri.koivunen@lskl.fi

VIRPI KULTANEN
Lastensuojelun Keskusliiton
kirjasto- ja tietopalvelu
virpi.kultanen@lskl.fi